

BUD SPENCER ÉS TERENCE HILL FILMJEINEK SIKERE MARKETINGES SZEMMEL

PAPP-VÁRY ÁRPÁD FERENC PHD

Bud Spencer és Terence Hill a filmtörténelem egyik, ha nem a legismertebb párosa. Bár fő mozis sikereik a hetvenes években és a nyolcvanas évek első felében születtek, filmjeik sokadik ismétlése mind mai a napig százezreket ültet a képernyő elé. Legalábbis Olaszországban, Németországban és természetesen Magyarországon, mert ezekben az országokban a legnépszerűbbek. Az általuk írt, illetve róluk szóló könyvek is itt fognak a legjobban. Életműveikről az elmúlt években több kötet is megjelent, úgy is, mint Bud Spencer két saját könyve a „Különböző dühbe jövök – Önéletrajz” (2010), a „Nyolcvan év alatt a Föld körül” (2014), az Ulf Luedeke által írt könyv a páros másik tagjáról („Terence Hill – Exkluzív életrajz”, 2013), vagy éppen a páros teljes filmográfiáját összefoglaló Tobias Hohman gyűjtemény („Bud Spencer és Terence Hill krónikák”, 2014). Ugyan a filmszakmában némileg sznob módon sokan csak legyintenek a párosra és alkotásaikra, valójában a maguk módján rendkívül egyedi, amit alkottak, marketing szakszóval azt mondhatjuk, megvolt a USP-jük (unique selling proposition). Jelen cikk marketinges szemmel vizsgálja sikerük titkát, valamint érinti azt is, hogy milyen marketingesek voltak ők maguk, illetve hogyan marketingelnek mind a mai napig velük.

Bevezetés

1999-ben a Time magazin Roberto Benigni „Az élet szép” című filmjének hatalmas sikere után az alkotásról szóló cikk mellett lehozta a „leghíresebb olasz színészek listáját”. És hogy kik álltak az első két helyen? Bud Spencer és Terence Hill.

Bizony, bár rengeteg nagy formátumú olasz színészt ismerünk, mint a hölgyek közül Claudia Cardinale, Gina Lollobrigida, Sophia Loren vagy Monica Bellucci, a férfiak közül pedig Marcello Mastroianni vagy Franco Nero, a lista első két helyét nem más, mint Bud Spencer és Terence Hill foglalta el.

A páros összesen 17 filmet készített közösen, de „szóló” filmes életművük is megsüvegezendő teljesítmény: Lehet persze kritikusan azt mondani, ahogy maga Bud Spencer jellemzi alkotásaikat, hogy az a „didaktikus filmek infantilizmusa” (Spencer 2014, 33.). De egyben az is bizonyos, hogy a legtöbb filmszínész csak álmodik róla, hogy 30-40 év elteltével is ennyi ember nézi újra a filmjeit, amikor azok ismétlése megy a tévében. Ahogyan filmjeik „didaktikus infantilizmusa” ellenére már doktori disszertáció is született munkásságukból: Christian Heger, a Mainzi Egyetemen „A paródia jobb és bal keze – Bud Spencer és Terence Hill” címen elemezte a párost.

Lehet, hogy nem voltak globális sztárok, hiszen igazi sikert „csak” Magyarországon és Németországban, illetve kisebb részben Spanyolországban és szülőhazájukban, Olaszországban értek el. Ugyanakkor előbbi két helyen mind a mai napig olyan kultusz övezi őket, ami csak a legnagyobb sztárokról mondható el. Németországban Dennis és Eric Heyse például egy óriási filmadatbázist hozott létre, amelyben 330 olyan alkotás szerepel, melyekhez valamilyen módon köthető Bud Spencer és Terence Hill, sőt, e filmeknek még 4000 szereplőjéről találni adatot (Spencer - Hill Datenbank, www.spencerhilldb.de).

Filmjeik sikerét sokféle módon szokták magyarázni. Ilyenkor mindig előkerül, hogy a szinkron miatt lettek ilyen népszerűek. Magyarországon legtöbbször Bujtor István és Kránitz Lajos kölcsönözte hangját Bud Spencernek, míg Újréti László Terence Hillnek. Legmeglepőbb módon még Olaszországban is szinkronizálták filmjeiket: Pino Locchi adta a hangját Terence Hillnek, Glauco Ornato pedig Terence Hillnek. Nem csoda, hogy „éveken át még Olaszországban sem vettek tudomást a tényről, hogy Terence Hill és én is olaszok vagyunk” – írja Bud Spencer (2014, 32.)

Mások a nagy zabálásokat emelik ki, különösen, amikor serpenyőből kanalazzák a babot. Megint mások a koreografált, vicces bunyókra emlékeznek.

Aztán előkerül a zene is. Hiszen a híres Ennio Morricone volt a zeneszerzője több Bud Spencer („Ötszemélyes hadsereg” (1969), „Vesztesek és győztesek” (1969), „Aranyeső Yuccában” (1981)), illetve Terence Hill filmnek („Nevem senki” (1973), „Egy zseni, két haver, egy balek” (1975)). Guido és Maurizio Angelis, a később nagy sikert befutó Santa Maria zeneszerzői pedig összesen 22 alkotáshoz adták a nevüket, amelyekben valamelyik színész vagy mindkettő szerepelt (pl. „Az ördög

jobb és bal keze 2” (1971), „Mindent bele fiúk!” (1972), „Különb
dühbe jövünk” (1974), „Bűnvadászok” (1977), vagy a Piedone-filmek).
Sőt, maga Bud Spencer is beugrott időnként zeneszerzőként vagy éppen
énekesként, mint az „Én a vízilovakkal vagyok” (1979) vagy a „Banános
Joe” (1982) esetében.

Sikerük azonban legfőképp annak volt köszönhető, hogy a komikus
párosokat tekintve talán csak Stan és Pan vethető velük össze. A titok az
egyszerűség: két barátot vagy két testvért játszanak, „akik külsejüket és
karakterüket tekintve különbözőbbek már nem is lehetnének, alapjában
véve azonban mindketten jólelkűek (még ha kicsit tuskók is). És ha a Jók
megvédik a Gyengéket a Gonoszokkal szemben, nagy hibát már nem
lehet elkövetni: az igazságosság iránti igény egyetemes, az okostojások
pedig egy rendkívül elterjedt és bugyuta emberfajta, akiket minden
országban, minden korban megtalálhatunk.” (Spencer 2014, 272.)

Műfajilag is reformáltak, illetve újat teremtettek. Egyrészt az 1970-es
években már leáldozóban lévő műfajt, a western forradalmasították és
megszületett a babwestern. Másrészt ők voltak az akció-vígjáték
műfajának megalapozói „Mindent bele, fiúk!” (1972) című filmjükkel.

Jelen tanulmány a fentieket elemzi marketinges szemmel, illetve azt, hogy
ők maguk milyen marketingesek voltak, valamint, hogy ma, 2016-ban
még milyen marketinges lehetőségek rejlenek a párosban.

Komikus páros: Stan és Pan nyomában

A komikus párosok „műfaja” valójában egészen a reneszánsz korig nyúlik
vissza, a commedia dell’arte-ig. Itt van például Harlekin és Brighella
párosa: „Az általában alacsony és kövér Harlekin mindenekelőtt a
butaság, a gyalulatlanság és a naiv vidámság jeleit mutatja, valamint a
kiadós nagy zabálások is feltétlenül az ő figurájához tartoznak.
Mindehhez azonban sárm és iróniára való hajlam is járul. A többnyire
magas, vékony alkatú Brighella ellenben ravaszul okos, olyan puha és
ruganyos a mozgása, akár egy macskának, rengeteg akrobatikus
mutatványt ismer, rámenős és előszeretettel dolgoztat maga helyett
másokat.” Ráadásul Harlekin és Brighella együtt próbálják átverni a
nagyokat – pont ugyanúgy, ahogy Terence Hill és Bud Spencer filmbéli
figurái. (Lüdeke 2013, 158-159.) Külön érdekesség, hogy a 17. századi
commedia dell’arte két fellelővára, Velence és Nápoly épp egybeesik két
színész szülőhelyével.

Később, a 20. század sok vicces párossal szolgált: Jerry Lewis és Dean Martin, Walter Matthau és Jack Lemmon, Bob Hope és Bing Crosby, Fernandel és Gino Cervi, Bud Abbott és Lou Costello, vagy éppen Franco Franchi és Ciccio Ingrassia

Az igazán kiemelkedő komikus duó azonban Stan és Pan, azaz Stan Laurel és Oliver Hardy voltak. Ők voltak az inspirációi a Bud Spencer és Terence Hill párosnak is, „Az ördög jobb és bal keze” (1970) rendezője, Enzo Barboni ugyanis a Stan és Pan filmek végtelen hosszú órákon át tartó vetítésével készítette fel őket szerepükre.

„Terence a csinos, karcsú, ravasz Ollira hajazott, jómagam pedig Stan mintájára, a százharminc kilómmal, jól irányzott pofonokkal tettem helyre a dolgokat, miközben ő abban segített nekem, hogy alaposan felhúzott, mintha ő lenne a kurbli a hátamban.” – emlékszik vissza Bud Spencer (2010, 115.)

„Stantól és Pantól lesték el például Trinity megilletődött pillantását is, ami olyan, ahogy egy rosszcsont kölyök néz, mikor rajtakapják valami csínytevésen, miután ismételten túlfeszítette a húrt. Bud Spencer pedig zavartan vakarja a fülét, mikor újra és újra nem tud választ adni a legegyszerűbb kérdésekre sem” (Lüdeke 2013, 97.)

Mivel a Stan és Pan filmek többsége némafilm volt, így a testbeszédnek kiemelt szerepe volt. Ahogy a Bud Spencer és Terence Hill filmek esetében is: mint Bud Spencer rámutat, ha a filmjeik komikus aspektusa a párbeszédekben rejlene, sohasem tudták volna felkelteni a nemzetközi publikum lelkesedését, mert a komikum minden formája, amely a szavakon nyugszik, a fordításkor nyelvi korlátokba ütközik, és egy-egy dialógust minden országban másképp értelmeznek. (Spencer 2014, 272.) A Stan és Pan némafilmeken túl a képregényes elemek gyakoroltak még nagy hatást, illetve az egyéb filmekből ellesett humoros jelenetek.

Valójában a fenti szerepleosztás már első közös filmjükben, az 1967-es „Isten megbocsát, én nem!” esetében fennállt. A mozi munkacíme eredetileg az „Egy macska, egy kutya, egy farkas” volt, amit Aiszóposz állatmeséi ihlettek, és nem mellesleg Sergio Leone „A jó, a rossz és a csúf” (1966) című filmjére utalt. Terence Hill játszotta Cat Stevenst, aki macska módjára ruganyosan ugrál és verekszik, sarkantyújával megkarmolja ellenfelét, Bud Spencer pedig Hutch Bessyt, a kutyát, aki magában morog, aztán egyetlen csapással küldi padlóra az ellenfelet.

Nemcsak a két karakter, hanem a két színész is hihetetlen kontrasztot mutatott: a türkizkék szemű szőke szépfíú és a résnyre nyitott szemű, nem túl szép óriás, akinek esetében a rendező nem is annyira színészt keresett, hanem „egy jelenlélet sugárzó tömeget” – mondja Bud Spencer (2014, 78.).

És valóban: az akkor 38 éves Bud Spencernek ez volt az első főszerepe, sőt igazából a filmkészítéshez se volt túl sok köze korábban. Mi több, első filmjei forgatása után mindig megjegyezte, hogy mindez átmeneti időszak, amíg valami komoly munkát nem talál a színészet helyett. Az angol nyelvvel is gondja akadt: „Csak a mondat elejére meg a végére ügyeltem, a közepe táján csak motyogtam valamit. (...) Megkönnyítette a helyzetem az a tény, hogy a cowboyszerepben nem kellett túl sokat beszélnem: igénytelen, magányos életformájuknak köszönhetően ezek az emberek nem voltak igazán beszédesek. Hány szót ismerhetett egy pisztolyhős? A túléléshez elég volt húsz-huszonöt, körülbelül annyi, amennyi angol szóra nekem is feltétlenül szükségem volt, hogy elboldoguljak színészként.” (Spencer 2010, 99.) A „jelenlélet sugárzó tömegről” pedig annyit, hogy bár korábban olasz bajnok volt gyorsúszásban, sőt a nemzeti vízilabda válogatott középcsatára, ekkoriban bizony már karcsúnak nem volt mondható.

Ezzel szemben az „Isten megbocsát, én nem!” (1967) forgatásakor 28. életévét betöltő Terence Hill állítólag már 4 éves korában tudta, hogy színész akar lenni, 12 évesen pedig megkapta a „Vakáció a gengszterrel” című film főszerepét. 18 éves korára már 5 filmben játszott, ebből 4-ben kiemelt szerepet kapott. (Lüdeke 2013:27). „A nagy kék országút”-ban (1957) Yves Montand, az „Anna di Booklynban” (1958) pedig Gina Lollobrigida mellett tűnt fel. 24 évesen pedig Luchino Visconti mesterművében, a „A Párduc”-ban (1963) olyanokkal került a vászonra, mint Burt Lancaster, Alain Delon és Claudia Cardinale. Sőt, Terence Hillnek még a westernfilmekkel is volt tapasztalata, igaz, az európai piacra készült német ún. „káposztawesternekkel”: 25 évesen a Winnetou 2-ben (1964) és egy évre rá az Old Surehand-ben (1965) szerepelt. Később is tudatosan építette színészi pályáját, tanulta a mesterséget: többek között az Actors színiiskolában is, ahol olyan nagyságok fordultak meg rajta kívül, mint Paul Newman, Marlon Brando, James Dean, Steve McQueen vagy Marilyn Monroe. Ráadásul alakjára is mindig nagyon ügyelt: igazi atléta termete volt. Korábban úszott, szertornázott (korlát, nyújtó, ló és gyűrű), lovagolt, vívott, sífutott, a forgatási napok kezdetén pedig jógázott és a nap végét is sportolással fejezte be.

A szerepfelosztás tehát ez volt a filmjeikben: Terence az eszes, szép és sportos hős, míg Spencer lassú, lomha és morgós. Az előbbi provokálja a másikat, és addig hecceli a többiek ellen, amíg ki nem tör a bunyó. Vagy ahogy Bud Spencer írja az „Ördög jobb és bal keze” (1970) kapcsán: „Ha Terence megszólal, én bosszús arcot vágok; ő a fürge, én meg a buldózer; ő egyik zúrból keveredik a másikba, és persze engem is belerángat, ami miatt én mindig feldühödöm. Annyira nem bírom őt elviselni, hogy amikor azt hallom, hogy lövöldözésbe keveredett, reménytelen mosollyal kérdezem: 'És megölték?'”

De nemcsak a filmjeikben, hanem az életben is meglehetősen mások. Ahogy Terence Hill egyszer az olasz RAI televízió „Domenica In” műsorában nyilatkozott: „Ő a tengert szereti, én a hegyeket; ő a repülőket imádja, én a motorokat; ő a húst szereti, én a halat; Bud kedveli a társaságot, én kevésbé; benne megvan az a képesség, hogy kitaláljon dolgokat, bennem az akarat, hogy megvalósítsam az ötleteimet; ő hangosan beszél, én halkán; ő tud gitározni, én nem; ő babonás, én hívó vagyok; neki a krumpli a kedvence, nekem a hagyma; ő jól tud improvizálni, én felkészülök; ő puhára főtt, pácolt zöldségeket eszik, nekem jobban ízlik a nyers zöldség, csak úgy magában; ő a zöld almát részesíti előnyben, én a sárgát; ő szeret úszni, én inkább síelek; ő Lazio-drukker, én a Rómának szurkolok.” (Lüdeke 2013, 157-158.)

Egy új műfaj születése: a babwestern

Ma már meglehetősen hangzik, de volt olyan időszak, amikor olasz westernből, más néven italowesternből, avagy spagheti westernből több száz került a mozikba.

Az első ilyen sikeres alkotás Sergio Leone „Egy maréknyi dollárért” című filmje volt a főszerepben Clint Eastwooddal (1964). A mozit Akira Kurosava „A testőr” (1961) filmje ihlette, és mind a két alkotás meglehetősen komoly hangvételű volt.

Ezzel szemben az 1970-es „Az ördög jobb és bal keze” című filmben Terence és én kaszkadöreinkkel együtt megteremtettük a koreografált és véletlen harc műfaját, amelyet egy kicsit a híres musical-vígjáték, az 1954-es 'Hét menyasszony hét fivérnek' jelenetei ihlettek, és ami később nemzetközi márkajegyünké vált.” – írja Bud Spencer (2014, 151.)

Ebben a filmben nem volt erőszak, vagy éles lövöldözés, netán párbaj, a vérről nem is beszélve. Sok producer ezért eredetileg épp azzal utasította

vissza a forgatókönyvet, hogy: „Minek kell ez a sok párbeszéd? Hol vannak a hullák?” (Lüdeke 2013, 88.) Aztán „Az Ördög jobb és bal keze” mégis „kasszát robbantott” és lett a páros első igazán nagy sikere.

Sergio Leone, aki az „Egy maréknyi dollárért” (1964) mellett „A jó, a rossz és a csúf” (1966) vagy a „Volt egyszer egy Vadnyugat” (1968) rendezője, viszont inkább kesergett. Szerinte „Az Ördög jobb és bal keze” (1970) gyakorlatilag az italowestern öngyilkossága volt. (Spencer 2014, 264.)

Bár némi igazság van ebben, valójában azonban Bud Spencer és Terence Hill párosa „nem utánozta a westernt, hanem kiforgatta, bohózatot csinált belőle, ami azért sikerülhetett, mert a műfaj már hanyatló szakaszába érkezett, és már mindent kihoztak belőle, amit csak lehetett”. (Spencer 2010, 125.) „Az olasz western ideje lejárt (vagy kiszolgálta azt, attól függ, honnan nézzük). A párbaj megmaradt, de úgy kifigurázva, hogy a közönség felváltva kacagott rajta és fütyült; egyetlen gonosz holttest sem látszott a vásznon, legföljebb elbambultak a fejükre mért ütéseimtől. Az efféle megoldásokat a gyerekek is kedvelték, úgyszólván szemben a „komoly” westernekkel (amelyeket a gyerekeknek nem volt szabad megnézniük), egész olasz családok mentek együtt a moziba, az „Az ördög jobb és bal kezére”, egy minden korosztály számára élvezhető előadásra. A siker rácsafolt mindazokra, akik nem vállalták a produkciót, mert (érthetően) meg voltak győződve, hogy a western gyilkolás nélkül nem lehet hatásos. (Spencer 2010, 115.)

A lövöldözést felváltotta a bunyó, de az is vicces formában. A kaszkadőrök a cirkusz világából jöttek, vezetőjük Giorgio Ubaldi pedig, akár a balettben, a forgatásokon hangosan számolta az időt és minden rászámolás egy bizonyos ökölcsapásnak vagy kitérésnek felelt meg. Előfordult, hogy napi 8-9 órát dolgoztak egyetlen perc verekedését. (Spencer 2010, 116-117.) Ennek eredményeképp azonban a közönség soraiban senkiben sem merült fel, hogy amit lát, az balett (Lüdeke 2013, 96.)

Szintén újdonság volt néhány ütés, köztük az ún. galambroptetés: ilyenkor Bud Spencer egyetlen felülről lefelé irányzott, hatalmas csapást mér a szerencsétlen ellenfelére, aki hosszában megfordul a saját tengelye körül. (Spencer 2010, 117.) Ez a fajta ütés és humor pedig exportképesnek bizonyult a világ minden részére.

Ahogy Al Ries és Jack Trout írják „A marketing 22 vastörvénye” című könyvükben: „Ha nem lehetsz elsőként piacon egy adott kategóriában,

állíts fel egy új kategóriát, amelyben első lehetsz”. (Ries – Trout 1993, 17.) Bud Spencer és Terence Hill, illetve a rendező Enzo Barboni (későbbi művésznéven E. B. Clucher) ezt tették: új kategóriát teremtettek a westernen belül, amit az amerikai kritikusok némileg lesajnálóan úgy aposztrofáltak: „babwestern”. Maga a bab korábban sem volt idegen a westerntől, de Barboni volt, aki felfedezte a hagymásbab evés komikumát, ahogy ő teremtette meg a humoros western kategóriáját is.

Az akcióvígjáték megszületése

Nos, ha a babwesternnel Terence Hill és Bud Spencer új műfajt, új kategóriát teremtettek, akkor az is elmondható, hogy a mai akcióvígjátékok gyökereit is itt kell keresnünk. Ez volt az 1972-es „Mindent bele, fiúk!”, ami kiszabadította a sikeresen újjászületett, helyzetkomikumra építő komédiát a western szűkre szabott kereteiből. Ezt folytatta később többek között a „Különbén dühbe jövünk” (1974), az „... és megint dühbe jövünk” (1978), a „Bűnvadászok” (1977), vagy éppen a „Nincs kettő négy nélkül” (1984).

A recept minden esetben ugyanaz volt: bármilyen kalamajkába is keveredik a két barát vagy éppen két testvér, a jó ügy oldalán állnak, az igazságért harcolnak. Védik a gyengéket, tisztelik a nőket és az időseket, és imádják a gyerekeket.

„Az emberek bátran elmentek családotól a moziba, mert tudták, hogy a mi filmjeinkben nem látnak majd vért, szexjelenetet, durvaságot. És ez nem csupán járulékos értéke volt ezeknek a filmeknek, hanem az egyik fő célkitűzésük.” – mondja Spencer (2010, 118.)

Vagy ahogy Terence Hill fogalmaz: „Egyre gyakrabban állítottak meg az utcán fiatal anyukák a következő szavakkal: Csinálj továbbra is ilyen filmeket, mert így végre nyugodt szívvel tudunk moziba menni a gyerekeinkkel anélkül, hogy kellemetlen meglepetések érnének minket. Ezek az élmények rávilágítottak, hogy felelősséggel tartozom és semmiképp sem vállalhatok el olyan szerepeket, melyekkel a nézőket kellemetlen érzéseknek teszem ki.” (Lüdeke 2013, 99.)

Ezért nem lett Terence Hill „Rambo”, holott felkérték őt is a szerepre. Bud Spencer pedig nem vállalta el Vultan, a madárember szerepét a „Flash Gordon”-ban.

Az akcióvígjátékaik (illetve korábban a western vígjátékaik) viszont annyira sikeresek lettek, hogy egyre többen kezdték el utánozni őket.

Időnként teljes jeleneteket forgattak újra ezekben a klón filmekben, ugyanúgy ették a babot vagy éppen ugyanúgy bunyóztak. A marketing is hasonló volt: a reklámplakátokat ugyanazzal a képanyaggal nyomtatták ki, mint a Bud Spencer és Terence Hill filmek esetében. A legnagyobb utánczó Michael Coby és Paul L. Smith voltak, akik külsőre is nagyon hasonlítottak a párosra. Sőt, a klónozott duó szinkronhangjai is ugyanazok voltak Olaszországban: Pino Locchi és Glauco Ornato. Ahogy azonban a Coca-Cola az igazi („It’s the real thing”), ugyanúgy ebben a műfajban Bud Spencer és Terence Hill volt az igazi.

Márkanevek: Carlo és Mario helyett Bud és Terence

Kevesen tudják, hogy Bud Spencer eredeti neve Carlo Pedersoli, míg Terence Hill-é Mario Girotti. Első közös filmjük, „Az Isten megbocsát, én nem!” (1967) forgatásán állította kész helyzet elé őket a rendező, Giuseppe Collizzi: olyan névre van szükségük, ami illik egy westernfilmhez és a nemzetközi piacon is jól cseng.

Egyes források szerint Carlo Pedersoli kedvenc söre miatt választotta a „Bud”-ot. Valójában azonban „a Budot, ami rügyet, bimbót jelent, az alkatom miatt kaptam, a Spencert pedig kedvenc színészem, Spencer Tracy miatt választottam.” – mondja Bud Spencer (2010, 100.).

Terence Hill „1967-ben felesége, Lori Hill, valamint egy éppen akkor olvasott latin könyv szerzőjének neve után (Terenzio) megváltoztatta nevét Terence Hillre.” – írja Kárpáti György a párosról szóló cikkében (2005). Ez azonban nem igaz. Feleségének eredeti neve ugyanis Lora Zwicklbauer volt. A könyvet pedig lehet, hogy olvasta, de nem ez hatott rá. Ezzel szemben a rendező, Collizzi adott egy 20 javaslatból álló listát, erről kellett Mario Girottinak 24 órán belül választani egyet. „Azért döntöttem a Terence Hill név mellett, mert jól hangzik, könnyen kiejthető, és úgy írják, ahogy ejtik. Ráadásul észrevettem, hogy a kezdőbetűi megegyeznek édesanyám monogramjával. Ez pedig jó ómennek tűnt.” (Lüdeke 2013, 68.),

Érdekesség, hogy inntól kezdve szülőházjukban, Olaszországban se tudták, hogy olasz színészekről van szó. Bud Spencer esetében a Piedone sorozat, Terence Hill esetében pedig csak a sokkal későbbi Don Matteo sorozat gondoskodott erről.

Marketing Lucas és Spielberg előtt

Míg az a felvetés meglehetősen vitatható, hogy az „E.T.” (1982) ötletét Steven Spielberg Bud Spencertől vette, amikor a „Seriff az égből” (1979) forgatásán járt, az biztos, hogy Bud Spencer még George Lucast is megelőzte a merchandising terén. Ugyanis már a Star Wars filmek bemutatása előtt, a hetvenes évek közepén termékeket dobott a piacra – Bud Spencer márkanéven. Ezek elsősorban az arcmásával és nevével ellátott gyerekruhák voltak, de szeretett volna bögréket, poharakat, játékokat, biliket is forgalmazni. Sőt, volt ruha felnőtteknek is a kínálatban: „A Bud Spencer farmerhez már ki is ötöltem a logót: egy westernpisztoly golyója, felette pedig a nevem, kézírással.” Mindezeket egy háromszintes római áruházban, a Piazza Giovenale mellett árulta. Bud Spencer bevallása szerint tulajdonképpen jól ment az üzlet, de túl jó volt a minőség, és a hamisítványok bizony hamarosan megjelentek, így be kellett csukni a boltot.

Más esetekben sem járt jól a kétségkívül vállalkozó kedvű Bud Spencer: amikor a hetvenes évek végén, a nyolcvanas évek elején az USA-ban forgatott, feltűnt neki, hogy a kikötőkben álló hajók egyikének oldalán sincs gumicsónak. (Spencer 2014, 245.) Beruházott hát három óriási kikötői üzlethelyiségbe Miami és Fort Lauderdale között, ahol gigantikus bemutatószalonokat rendezett be, és felvett jó néhány alkalmazottat. Számtalan szaklapban adott fel hirdetést és mindenhol reklámozta a megnyitőünnepséget. Amire aztán egy lélek sem jött el. Sőt, később sem jött. Mint bevallja, a piackutatást nem végezte el: úgy kiderült volna, hogy miért nincs az amerikaiaknak szükségük gumicsónakra: mert a cápák egyből szétharapták volna. A műanyag csónakokat viszont nem bántották.

De vannak még más termékei, sőt szabadalmi is: az egyik ilyen a beépített fogkrémmel ellátott fogkefe. Csak meg kell nyomni a fogkefe nyelét és máris kibuggyan a fogkrém a fogkefe szálai közül. Vagy ilyen a fűthető cipő, a talpban két huzallal, a cipősarokban akkumulátorral (Spencer 2014, 241-242.)

Persze nem minden igazi Bud Spencer szabadalom, ami Bud Spencer néven fut, sok esetben csupán engedély nélkül használják a nevét. A szicíliai Messinában például volt egy Bud Spencer nevű bár (Spencer 2014, 35.). De a páros másik tagjával is hozhatunk példát: egy svájci kontaktlencse-gyártó cég azt ígérte vásárlóinak, hogy a termékének köszönhetően „olyan szemük lesz, mint Terence Hill-nek”.

Hozzá kell tenni, ők még egy másik korban lettek sztárok, és személyiségükből fakadóan a jogi dolgokkal sem volt kedvük bajlódni. Nem csoda, hogy filmjeik nagy része is minden további nélkül hozzáférhető a Youtube-on.

A jogi érdekeik képviselője helyett inkább jól szórakoznak azon, hogy a német Schwäbisch-Gmünd városában egy alagutat Bud Spencer-alagútnak akartak átnevezni, ám a városi képviselőtestület a 110 ezer Facebook szavazat ellenére nemet mondott. és végül a név „Gmündi egyszarvú alagút” lett, tekintve, hogy a település címerállata az egyszarvú. Bud Spencer azt mondja erről (2014, 35.): „A mai napig sem értem a dolgot: egy dél-németországi alagutat egy olasz színészről neveznek el? Ez olyan, mintha egy kínai autópályát egy francia muzsikusról akarnának elkeresztelni!” Mindezt azért, mert 1951-ben részt vett egy úszóversenyen, a Stuttgart közeli városban...

Nem sokkal volt erősebb a kapcsolat Lommatzsch városa esetében sem, ahol az uszodát nevezték el Terence Hillről, mert 4 és 6 éves kora között itt lakott. Sőt, a helytörténeti múzeumban egy saját szobája van a település legprominensebb díszpolgárának, olyan relikviákkal a Bud Spencerrel közös utolsó, nem túl nagysikerű filmjükből, a „Bunyó karácsonyig”-ból (1994), mint Terence Hill cowboykalapja, eredeti izzadságfoltokkal és lövésnyomokkal.

Lommatzsch esetében azért még felfedezhető kapcsolat, a Fekete-erdőben magasodó Feldberg esetében viszont még ennyire se. Egy rajongói csoport ennek ellenére azzal a korszakalkotó ötlettel állt elő, hogy Feldberget kereszteljék át Terence Hillre, merthogy a Hill angolul úgy is hegyet jelent. (Lüdeke 2013, 207.)

Népszerűségüket mutatja, hogy időnként reklámokban is feltűnnek. Bud Spencert például egy olasz karácsonyi sütemény reklámjában Mikulásnak öltöztették és klasszikus ökölcsepásokkal kellett leterítenie néhány gazfickót. Ugyanezt kellett tennie pár éve egy spanyol bank reklámjában – igaz, Mikulás-jelmez nélkül. 2015-ben pedig az Arany Fácán sör reklámjában tűnt fel, ahol köszönetet mondott a magyar rajongóknak. „Számomra a reklám a kommunikáció egyik eszköze, ezért nem látok benne semmi kivetnivalót. Ha viszont egy termék vagy egy spot nem lenne összeegyeztethető a filmjeimben vallott értékekkel, akkor nem állnék kamera elé. (...) A nézőim szeretete és szimpátiája számomra mindennél fontosabb.” – írja „80 év alatt a Föld körül” című könyvében. (Spencer 2014, 102.)

Bud és Terence filmturizmus

Ahogy Irimiás Anna írja definiálja könyvében („Filmturizmus – A filmek és televíziós sorozatok turisztikai szerepének és hatásainak geográfiai vizsgálata”), „a filmturizmus olyan utazásokat jelent, amelyeknél a turista elsődleges motivációja egy filmforgatási vagy filmgyártási helyszín felkeresése” (2015, 17.)

Nyilvánvaló, hogy Bud Spencer és Terence Hill filmjeihez köthetően is találhatóak lennének ilyen motivációk – igaz, csak a legelvakultabb rajongók körében. De mi a helyzet a „kínálattal”? Nos, talán ezzel a klasszikussá vált mondattal lehetne válaszolni: „A pisztácia kifogyott, csokoládé nem is volt.” Persze ez bizonyos szempontból érthető: ezeket a mozikat főként a 70-es években és a 80-as évek első felében forgatták, így ma már a helyszínek nagy része nem is létezik. Mégis érdekes, hogy mennyire nincsenek törekvések arra, hogy az egyébként nem kis (bár elsősorban német és magyar, kisebb részben olasz, spanyol és amerikai) rajongótábort megmozgassák, vagy legalább egy-egy táblával jelezzék, hogy az adott film itt forgott.

Miamiban például több ilyen helyszín is lehetne, hiszen itt játszódik többek közt a „Bűnvadászok” (1977), a „Nyomás utána!” (1983), vagy a „Szuperhekusok” (1985) – utóbbi eredeti címe ráadásul „Miami Supercops”. De itt forgott az „... és megint dühbe jövünk” (1978) is, melynek egyik híres jelenetének helyszíne, amikor Jamon Serrano az ún. pelota sportágban legyőzi ellenfeleit, például ma is látogatható, ám semmi külön jelzés nincs erre.

A westernfilmjeik közül több is, mint az „Isten megbocsát, én nem!” (1967) vagy az „Aranyeső Yuccában” (1981), a spanyol Tabernas sivatagban, Almeria közelében forgott, ahol ma egy ún. „Mini Hollywood” várja az érdeklődőket. De nem csak és főleg nem elsősorban az ő filmjeik miatt, hanem mert itt készült Clint Eastwoodal 1964-ben az „Egy maréknyi dollárért” és még rengeteg más western, vagy éppen 2002-ben az a Pepsi reklámfilm, David Beckham főszereplésével, ahol nem az angol szupersztár, hanem a lova lő egy gólt az ellenfélnek.

Az egyetlen helyszín, ami él a filmturizmussal, az nem más, mint Olaszország egyik legszebb középkori városkája, Gubbio. Itt játszódik ugyanis a Don Matteo sorozat, amelyben a plébánost Terence Hill alakítja, aki bűncselekményeket göngyölít fel. Bár a nyomozó papról szóló sorozat Magyarországon sose volt igazán népszerű, Olaszországban

annál inkább: még a 8. évada alatt is a nézők több mint 30%-a kapcsolt ide, megelőzve a Bajnokok Ligája futballmeccseit is. 1995 óta összesen 9 évad 194 része készült el, ami azért is meglepő, mert Terence Hillről korábban Itáliában nem is tudták, hogy olasz, aminek nemcsak a művészneve volt az oka, hanem mert az amerikai piacra készült filmjeit nem a saját hangjával szinkronizálták olaszra. Erre egyébként van is egy utalás a sorozat elején, amikor első miséjén Gubbio papjaként az alábbi szavakkal fordul a közösséghez: „Bocsássatok meg érte, hogy egy kicsit furán beszélek olaszul, de hosszú éveken át távol voltam a hazámtól, bár itt születtem a közelben”.

Nemcsak a sorozat, hanem Gubbio is népszerű, amiért a település is tesz azzal, hogy felteszi honlapjára a forgatások idejét és helyszínének részletes adatait. Miközben az 1997-es nagy földrengés miatt 20%-kal csökkent az Umbria régióba látogató turisták száma, Gubbio volt ez egyetlen kivétel, ahová ennek ellenére özönlöttek. (Lüdeke 2013, 181.)

Persze nem is kell feltétlenül egy-egy forgatási helyszínre utazni ahhoz, hogy a két komikus előtt tisztelegjünk: e cikk szerzője például nemrégiben az egyik magyar Bud Spencer – Terence Hill klub rendezvényen járt, ahol a filmnézés mellett kvízek is szerepeltek a programban, az étlapon pedig olyan ételek sorakoztak, mint a krumplis hal, a zöldbabos rizs és természetesen a hagymás bab. Ugyanít pólókat lehetett kapni olyan feliratokkal, mint a „Rablótámadás, kezeket fel! Jobb, ha Te mondd, a Te hangod mélyebb!” vagy „A pisztácia kifogyott, csokoládé nem is volt!” A páros legendája tovább él, ahogy a páros marketingje is...

Irodalomjegyzék

Heger, Christian (2009): Die rechte und die linke Hand der Parodie - Bud Spencer, Terence Hill und ihre Filme (Schüren Kiadó)

Hohman, Tobias (2014): Bud Spencer és Terence Hill krónikák (Vintage Media Kft)

Irimiás Anna (2015): Filmturizmus – A filmek és televíziós sorozatok turisztikai szerepének és hatásainak geográfiai vizsgálata (Akadémiai Kiadó, Budapest)

Kárpáti György (2005): Aki barátot talál, aranyat talál - Bud Spencer–Terence Hill filmek DVD-n (<http://www.filmintezet.hu/uj/kiadvanyok/muszter/archivum/2005/augusztus/dvd.htm>, 2005. augusztus, letöltés: 2016. január 31.)

Lüdeke, Ulf (2013): Terence Hill – Exkluzív életrajz (Libri Kiadó, Budapest)

Ries, Al – Trout, Jack: A marketing 22 vastörvénye (Bagolyvár Kiadó, Budapest)

Spencer - Hill Datenbank (www.spencerhilldb.de, letöltés: 2016. január 31.)

Spencer, Bud (2010): Különben dühbe jövök – Önéletrajz (Nyitott Könyvműhely, Budapest)

Spencer, Bud (2014): „Nyolcvan év alatt a Föld körül” (Libri Kiadó, Budapest)

**UNIVERSITAS BUDAPESTIENSIS DE
“METROPOLITAN”**

**ANNALES
TOMUS VIII**

REDIGIT: JOLÁN RÓKA – FERENC KISS

**BUDAPEST
2016**

Szkesztő/Editor: Dr. RÓKA Jolán – Dr. KISS Ferenc

Technikai szerkesztő / Technical Editor: OLDAL-BENKŐ Zsanett

© ANTONI Alfonz, BARANYAI Zsolt, BEDNÁRIK Éva, BÉRES Dániel, BÓDIS Krisztina, CSITÁRINÉ MÁTÉ Szilvia, DÉR Csaba Dezső, DEZSÉNYI Péter, ERDEINÉ KÉSMÁRKI-GALLY Szilvia, ERŐS Eszter, GÖBÖLYÖS N. László, GROTHE Judit, GULYÁS Péter, HORVAT Tatjana, JAVORNICZKY István, KIS Márta, KOVÁCS Zoltán, KRAPECZ Imre, MARCZELL-SZILÁGYI Eszter, MONOSTORI Katalin, PAPP-VÁRY Árpád, PAPP-VÁRY Árpád Ferenc, REKETTVE Gábor, TÓTH Ágnes, 2016

Copyright: Jelen kiadvány szabad hozzáférésű a Creative Commons „CC BY” licensznek megfelelően. /

This publication is Open Access according to the Creative Commons „CC BY” licence scheme.

ISSN: 1789-879X

Első kiadás / First edition, 2016

A sorozatot megjelentető Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola neve megváltozott, 2016. január 1-től Budapesti Metropolitan Egyetem (METU). The name of the publisher BKF University of Applied Sciences has changed to Budapest Metropolitan University (METU) from 1st January, 2016.

Kiadó / Publisher: Budapesti Metropolitan Egyetem, Budapest
www.metropolitan.hu

Felelős kiadó / Published by: a Budapesti Metropolitan Egyetem vezérigazgatója / CEO of Budapest Metropolitan University